

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата сільськогосподарських наук, старшого наукового співробітника, Костенка Олександра Івановича на дисертаційну роботу **Ващенко Олександра Валерійовича на тему: «Ефективність використання свиней зарубіжної селекції у схрещуванні з вітчизняними породами і типами»**, подану до офіційного захисту на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 «Розведення та селекція тварин» (сільськогосподарські науки) до спеціалізованої вченої ради Д 27.355.01 в Інституті розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН України, с. Чубинське, Київської обл., 2021.

Зміст, обсяг та структура прорецензованої дисертації відповідає встановленим вимогам за обсягом розділів, викладена на 168 сторінках машинописного тексту, містить анотацію українською та англійською мовами, перелік умовних позначень, вступ, чотири розділи: огляд літератури, матеріали і методика досліджень, результати досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень; висновки, пропозиції виробництву, список використаних джерел та додатки.

Обсяг основного тексту дисертації складає 150 сторінок друкованого тексту. Робота ілюстрована 40 таблицями, одним рисунком та шістьма додатками. Список використаних джерел містить 328 найменувань, з них 50 – латиницею.

Актуальність виконаних досліджень не викликає сумніву. Переконаливо обґрунтовано вибір теми дослідження, зокрема недостатню вивченість ефективності поєднання свиней зарубіжної та вітчизняної селекції в умовах спеціалізованих господарств.

Дисертаційну роботу виконано як складову частину плану науково-дослідних робіт Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН у 2014-2018 роках.

В якості *мети і основних наукових завдань* в роботі було визначено вивчення ефективності використання свиней зарубіжної селекції при схрещуванні з вітчизняними породами і типами, виявлення найбільш ефективних варіантів поєднання тварин різних генотипів в умовах спеціалізованих господарств.

Об'єктом дослідження стали: закономірності формування господарськи корисних ознак чистопородних та помісних свиней, вплив породи на підвищення продуктивності свиней, виявлення найбільш ефективних варіантів

поєднань порід при схрещуванні та економічне обґрунтування оптимальної живої маси при забої.

Предметом дослідження були: відтворювальна здатність свиноматок вітчизняної та зарубіжної селекції за чистопородного розведення та схрещування; ріст і розвиток молодняку, відгодівельні, забійні та м'ясні якості чистопородного і помісного молодняку, фізико-хімічні показники свинини, рівень чутливості свиней до стресу за різних варіантів поєднань, економічна ефективність відгодівлі свиней.

Автором безпосередньо проведено інформаційний пошук та аналіз сучасної світової та вітчизняної літератури за темою роботи. Дослідження, обробка, систематизація, аналіз, узагальнення отриманих результатів та підготовка публікацій виконані особисто автором або за його безпосередньої участі.

У розділі **«Огляд та аналіз літератури»** на 24 сторінках наведено стан галузі свинарства в світі та Україні, достатньо повно висвітлено наявні наукові результати щодо біологічних особливостей, закономірностей росту, розвитку і реалізації продуктивного потенціалу свиней, систем схрещування у свинарстві в розрізі вітчизняного і світового досвіду та обґрунтовано обраний напрям досліджень за основними напрямками досліджень дисертаційної роботи з підведенням підсумків і узагальненням по кожному з підрозділів.

У розділі **«Матеріал та методи досліджень»** на 12 сторінках наведено структуру та дизайн дослідження з зазначенням використаних методів, проаналізованих характеристик та виявленого ефекту.

При виконанні дисертаційного дослідження автором використані методи Одержані дані опрацьовано за допомогою біометричних методів за М.О.Плохінським і Стюдентом.

У розділі **«Результати досліджень та їх обговорення»** на 53 сторінках послідовно і аргументовано представлено наукові результати і досягнуто вирішення поставлених на вивчення завдань та мети досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів.

Дисертантом отримано нові експериментальні дані стосовно найбільш вдалих варіантів поєднання високопродуктивних порід свиней ландрас, п'єтрен і велика біла зарубіжної селекції і вітчизняних тварин внутрішньопородного типу УВБ-1 великої білої червоної білопоясої порід та

внутрішньопородного типу «Степовий» породи дюрок для одержання дво і три породного помісного молодняка з підвищеними забійними і м'ясними якостями.

Відповідають критерію новизни і одержані результати щодо впливу породи ландрас на зменшення частки стрес стійких помісних двопородних тварин і червоної білопоясої при трипородному схрещуванні.

Встановлено найбільш придатний генотип свиней (1/4ВБА+1/4Л+1/2ЧБІІ) для найбільш прибуткового вирощування до живої маси 100 кг.

Матеріали, викладені в частині «Аналіз і узагальнення результатів досліджень», відповідають назві і основним завданням дисертації, дійсно є науковим узагальненням одержаних результатів на підставі кваліфікованого аналізу одержаних наукових даних.

Встановлено, що на початковому етапі промислового схрещування необхідне поєднання маток української великої білої породи внутрішньопородного материнського типу УВБ-1 з кнурами породи ландрас англійської селекції, що дасть змогу отримати материнську форму з міцною конституцією та хорошими відтворювальними якостями. А на заключному етапі схрещування для отримання помісного поголів'я з задовільними репродуктивними, високими відгодівельними та м'ясними якостями доцільно використовувати породи п'єтрен та червона білопояса.

Виявлено, що використання порід ландрас при простому та червоної білопоясої при складному схрещуванні сприяло зменшенню частки стресостійких тварин до 4,3-4,9%.

Доведено, що в умовах промислового виробництва свинини більш прибутковим було розведення тварин групи (1/4УВБ-1 +1/4Л+1/2ІІ), в якій отримано найвищий рівень рентабельності – 30,7% в порівнянні до показників отриманих при інших варіантах поєднань.

Селекційне прикладне значення одержаних результатів полягає у обґрунтуванні впровадження ефективних схем гібридизації для підвищення відгодівельних властивостей, забійних і м'ясних якостей помісного молодняка свиней.

Іншим важливим результатом досліджень є обґрунтування доцільності запровадження в Україні за прикладом країн Євросоюзу системи «SEUROPS», яка передбачає оплату при реалізації свиней не за живою вагою, як це має місце в Україні, а з фактичного виходу м'яса з туші з урахуванням її маси в парному стані після забою. В результаті, вітчизняні господарства, які вклали кошти в

удосконалення генофонду та оптимізацію кормового забезпечення, не доотримують певні фінансові ресурси. Проте, чомусь відповідна пропозиція не відображена в розділі «Пропозиції виробництву».

Що стосується оформлення роботи, необхідно відзначити її відповідність встановленим вимогам, послідовність і достатню наочність викладення результатів досліджень, намагання автора підсумувати висновками кожний підрозділ дисертації.

Про обґрунтованість наукових положень дисертації свідчить належний загальний методологічний рівень проведення досліджень, експериментальна обґрунтованість одержаних результатів і ретельність статистичної обробки матеріалів досліджень.

Сформульовані автором наукові положення відповідають поставленим меті і завданням дисертаційної роботи, а висновки витікають із результатів досліджень.

Повнота викладення основних положень дисертації підтверджується їх висвітленням у 17 наукових працях, в тому числі п'яти статтях у рекомендованих МОН України наукових фахових виданнях, одній у міжнародному виданні та одній монографії.

Автореферат містить основні наукові результати досліджень і відповідає основним положенням дисертації та оформлений згідно вимог атестаційної колегії України.

Разом з тим, в рецензованій роботі присутні окремі позиції, які потребують **зауважень чи додаткового пояснення:**

1. В підрозділі 1.1. Стан галузі свинарства в світі та Україні наведено застарілі статистичні дані щодо стану галузі свинарства в Україні.
2. Твердження дисертанта, що Урядом України вживаються певні заходи щодо стимулювання розвитку галузі свинарства в усіх категоріях господарств країни за програмою на 2010-2020 роки не відповідають дійсності, оскільки проект такої програми не набув офіційного затвердження.
3. Потребує корегування назва таблиці 2.5 в розділі «Матеріал та методи досліджень» щодо приведення у відповідність до змісту таблиці, зокрема назв вікових груп свиней. Тут же застосовується термін «відлучених свиней», кого немає у методиці проведених досліджень.

4. В розділі «Результати досліджень» на сторінці 66 застосовано вираз «у дослідному господарстві», але такого терміну немає у розділі «Матеріал та методи досліджень». Очевидно мова йде про ТОВ «Маяк-Агро», яке не є дослідним господарством.
5. В розділі «Результати досліджень» на сторінці 75 висновок «Таким чином, оцінка відгодівельних якостей чистопородних (УВБ-1), (ВБА) і помісних (1/2УВБ-1+1/2Л), (1/2ВБА+1/2Л) тварин показала, що використання породи ландрас при схрещуванні має позитивний вплив на енергію росту та скороспілість підсвинків за період відгодівлі до 100-120 кг живої маси» доцільно уточнити фразою «Але достовірну різницю отримано лише при використанні породи ландрас в якості батьківської форми». В цьому плані, в дисертації недостатньо приділено уваги аналізу впливу саме варіантів форм використання досліджуваних порід – батьківської чи материнської, що має важливе методичне значення з позицій отримання бажаного практичного результату.
6. Необхідно перевірити показники ефективності використання породи ландрас для промислового схрещування з великою білою породою української селекції, зокрема показників збільшення забійного виходу на 1-2,8%, але фактично ці показники становлять 2,9-3,8%.
7. При аналізі впливу запропонованої схеми схрещування на продуктивні показники помісного поголів'я (стор. 78) автор обмежився показниками середньої довжини туші при забої і довжини беконної частини при живій масі 100 кг. Однак, отримані результати, вказують на високо вірогідну різницю показників не лише довжини туші і беконної частини, а і маси задньої третини туші і площі «м'язового вічка» на користь помісей УВБ-1×Л і тенденцію збільшення цих показників у решті помісного молодняка за породою ландрас, що доцільно відобразити в результатах досліджень.
8. На сторінці 78 автор стверджує про відсутність достовірних відмінностей за вмістом м'яса в тушах чистопородних та помісних тварин при забої в 100 кг, тоді як згідно табл. 3.11 є така різниця.

Проте, наведені зауваження не зменшують цінності поданої до захисту роботи і можуть бути виправлені або пояснені.

Оцінюючи роботу в цілому, можна констатувати, що дисертація Ващенко О. В. є завершеною науковою працею, в якій вирішено актуальне науково-практичне завдання – отримання свинини високої якості за використання міжпородного схрещування свиней зарубіжних та вітчизняних порід.

Враховуючи актуальність та обсяг проведених досліджень, викладені в дисертаційній роботі і опубліковані за її матеріалами основні наукові положення і висновки, вважаю, що дисертаційна робота «Ефективність використання свиней зарубіжної селекції у схрещуванні з вітчизняними породами і типами» **відповідає** вимогам пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор Ващенко О. В. заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 «Розведення та селекція тварин» (сільськогосподарські науки).

Офіційний опонент,
начальник відділу ветеринарної
медицини та зоотехнії апарату Президії НААН
кандидат сільськогосподарських наук зі спеціальності
06.02.01 – розведення та селекція тварин,
старший науковий співробітник

*Підпис Костенка О.І. завіряю:
начальника Відділу наукових кадрів
та аспірантури НААН*

О. І. Костенко

С.В. Яценко